

יעקב שרת / איש מאדים תסבין מצדה

הפך למסורבל, מייסר וארוך ללא קץ.

נועם בן 27 נולד למישפחה נוצרית-חילונית בבג'ה. שמו הי קודם היה כריסטיאן שארדון. ימי ילדותו עברו עליו בעיר שארל-לרואה, השוכנת ליד הגבול הצר-פתי. כעל כל ילד נוצרי רגיל, אביו של נועם, ז'אן שארדון, היה מאז ומתמיד אתאיסט מושבע. דבר זה התבטא בחינוך שקיבלו נועם ואחותו, מארי. חגי הנצרות כמעט שלא נחוגו בכיתם, מלבד חגי המולד. שבו הסתפקו בחלוקת מתנות. אמו של נועם, ארפה, הי תה סוציאליסטית מושבעת. בתור שכזה היתה גם היא רחוקה מן הדת. נראה כי כריסטיאן המתבגר יהיה רחוק אף הוא מן הדת. אולם בגיל 13 קרה לנער משהו. הוא החל לשאול את עצמו שאלות נשגבות, ודווקא הדת החלה להעסיק אותו.

סיפור נועם בן-האברהם: ב-גיל 13 עברו לו חברי הנוצרים את מיסת ברהמיציה בכנסיה. הורי לא חשבו שזה מקום עבורי. אבל באיזה שהוא מקום דווקא קינאתי בחברים שלי. ההגשתי שחשתי לי משהו שלא קיבלתי בבית. למרות שהייתי ילד שוכב, נמ' שכתתי תמיד לדברים ורצתי יותר מאשר לחקוריים. התחלתי לקרוא הרבה ספרים תיאולוגיים. זה הע-סיק אותי מאוד. ערכתני אז השוואה בין הבודהיזם, האיסלם, הנצרות והיהדות.

אז פרצה מלחמת-ששת-הימים: כך שמעתי בפעם הראשונה על ישר-אל. על היהודים שמעתי עוד לפני כן, אבל רק מספורים אנטישמיים. אנני זוכר שנהגו להתלוצץ ולכנות "יהודי" אדם שמדבר הרבה על כסף.

להציק עי היהודים: במשך הזמן התחוקה מאוד הכרתני בגד-לותה של היהדות על פני שאר הד-תות. המשכתי לקרוא הרבה ספ-רים, וככל שקראתי האמנתי יותר שהיהדות היא דת האמת. יתר-שאלתי את עצמי שאלות רחוקות, אבל היהדות הפנתה אותי לחי-עכשו. הבנתי שצריך לעשות עכ-שיו את רצונך האל, כי לשם כך האל ברא אותנו. זה יעודנו. ואנחנו צריכים ללכת בדרך זו. את הגישה הזו מצאתי רק ביהדות. דתות אחר-רות דברו על דברים גדולים, אבל בשמים. בעוד שהיהדות נתנה לי לי תשובות לחיים בעולם הזה. עד גיל 17 שמרתי את רעיונותי בסוד. ואז כשהייתי כבר בטוח בעצמי, סיפרתי לחברים קרובים. בדרך-כלל לא ניסו להשפיע עלי להפסיק. חבר אחד הציע לי לבקר בבית-כנסת ולשוחח עם רבנים. אני הייתי הססן יותר. נהגתי ל-הסתובב בלילות-שבת ליד בית-הכנסת בשארל-לרואה, ולהציק על היהודים ההולכים להתפלל. אבל להיכנס ממש לא היה לי אומץ. שימתי לב שלא בכל יום שישש ה-יהודים מתפללים. מאוחר יותר הת-ברר לי שלא תמיד היה להם מיניין.

באותה תקופה התחלתי ללמוד הגדה הירדאולית בבית-ספר טכני. יחד עם זאת המשכתי לקרוא הר-בה על הדת היהודית. ועל ההיס-טוריה היהודית. חל בגיל 20. הר-השפעת אותו חבר, הרקטטי-הת-גם את התיאוריה לשפת המעשה, די-ברתי על-יך קודם עם ההורים שלי. סיפרתי להם הכל, והם כיב-דו את רצוני.

פגיתי לחון פולקובסקי בעיר-שלנו. הוא שאל אותי למה אני רוצה להתגייר. נהגתי לבוא אליו בכל שבת אחר-צהריים. למדתי לקרוא עב-רית וכן את התפילות והמיצות. ב-תום שנת הלימודים הראשונה לחון-שלח אותי לרב הליברלי של ברי-סל, אלברט דהאן.

למדתי אצל הרב דהאן שעתיים בשבוע במשך שנה. הפסקתי לאכול בשר-טרף, והתחלתי לבשל בבית בעצמי את הארוחות — מאכלים כשרים בלבד. ההורים קיבלו זאת כהבנה. גם לחברים שלי זה לא

(המשך בעמוד 63)

אבל יקשה לומר, שהעם תפס זאת. ויקשה עוד יותר לומר, שמישהו ניסה לחנך את עצמו ואת העם ולומר: ממלחמת 1956 אולי היו תוצאות חיוביות חשובות ביותר למדינת-ישראל, אבל אחת מהן, לפחות, היא המסקנה שאו"ם אינו שמום". ומכיוון שתפישת קלוקלת זאת לא נטשה את המחשבה המדינית הישראלית, אשר תחת להבין שכישלון מדיני אינו חייב להיות דווקא פרי שינאת ישראל, קנניות בינלאומיות, לחצי נפט וכו', אלא פשוט יכול להיות פרי שיקול ישראלי מוטעה ואי-ראיית הנולד (והראיה: מעולם לא חסרו מי ששקלו אחרת ומי שראו את הנולד, אלא שהם היו במיעוט אומלל ומקולל, שהרי לפי חוק (וגאל) עולם מספר אחד "נעים ויונים מתנחלים — ניצים תמיד מנחמים" — דבקה כל השנים בתערובת מזוזה של צידקות, ביטחון-עצמי ותוקפנות, מתובלים בעיוורון-מציאות ומזונים על-ידי אמונה מיסטית, שלעולם נחשב נכס בעיני ארצות-הברית, הרי שהתוצאות בולטות לעין: ישראל-שמישראל.

ומתי נבין, כי אין כאן מין ברירה חסודה בין מצב "או"ם-שמום" הטוב ומצב "ישראל-שמישראל" הרע, אלא ש"או"ם-שמום" שלנו הוא שהוליד את "ישראל-שמישר-אל"?

שני ספרים בפח מסריח

שבגין נפל בפח האשפה המשיחי של גאולה כהן — זה הגיוני. זה טבעי. זה בכל אופן לא מפלא. ואם בבגין נפלה שלהבת, מה יעשו אזובי, "הליכוד" והקואליציה? אבל ש"העבודה" תיפול בפח האשפה של גאולה כהן? שפרס ורבין יתנצחו ויתקוטטו ביניהם לא על השאלה אם להצביע בעד או נגד החוק החיוני הזה, לירדור תלול נוסף של מדינת ישראל — ולכן גם של ירושלים עיר הנצח, מרוב נצח וחף שמה משבוצות תולדותיה רוב מלחמות וכיבושים ומצור וטבח — אלא איך להצביע: עם תיקונים או בלי תיקונים!

אלוהים אדירים, למה הם עשו זאת! איזו שאלה. הרי התשובה ברורה: הם פחדו לא מגאולה אלא מבגין, פן יצביע עליהם באצבעו השדופה ויטיל בהם תווית של בוגדים! הפחד הזה מפני תווית, "בוגדים" נוכח הבחירות הקרבות והולכות, חשף לעין כל (וגו, לא צריך להגזים, לעיני מי שעיניו בראשו) את החומר הרכוכי, שממנו קורצו ראשי "העבודה" פרס ורבין, וכל נושאי כליהם בשרשרת האימה והפחד לכסא-היהם, עד שבנוי-עדשים מפקק של ניצחון בבחירות הם החמיצו הזדמנות היסטורית, אולי אחרונה, לבוא אל העם ולומר מעל הדוכן הנשיא ביותר שלו, דוכן הכנסת: "אנחנו אומרים לא לאיוולות, לא לאסון, לא למיטוט מעמדה המדיני של ישראל בעולם, לא להכשלת תהליך השלום, לא להעמדת יחסי ישראל — ארה"ב במבחן מסוכן מכל שהיו עד כה, לא להתגרות שחצנית בגורל ישראל. רב חכם, אהרון שך, הבין זאת! הוא הבין, שאם נאבד את "הגויים", כלומר את ארה"ב, לא תהיה לנו ברירה אלא לסמוך על אלוהים בלבד, וכל יהודי חכם יודע, שאלוהים אלוהים, אבל לסמוך עליו בלבד לא דומה מפני שמה ישי אס הוא לא יעזור! הרי אז יתכן המסקנה האיומה מכל — שאין אלוהים! ואז יקרה מה שקרה לשבתאי צבי, שכאשר נכשלה משיחיותו הבין שאלוהים שלו, זה שעליו סמך, פשוט איננו, ולכן אולי צריך להצטרף אל אלה שהאלוהים שלהם, "עובדי", כלומר אלה שנשארו חזקים יותר, כלומר המוסלמים...

סמי וסוסו ב"עבודה" לא הבינו זאת? בוודאי שהם הבינו זאת. אבל לא די בשכל. צריך גם אומץ-לב. כן, אומץ-לב לזעוק בכנסת, באסיפות פומביות, בהפגנות ברחוב: את, גאולה כהן, אתה מנחם בגין, הבוגדים — בוגדים בשכל הישר, בוגדים בשלום, בוגדים בשארית ידידינו בעולם, בוגדים בעתיד מדינת-ישראל — בעתיד ילדינו ונכדינו.

לחשוב, שסמי וסוסו יתארו ויהינו להגיד אמיתות שאלה לעם, לחנך את העם, להנהיג את העם — שעה שכה קל להיסחף לסיסמאות, לספסר בלאומנות, ובמין צביעות מחליאה להצטדק ב"מה כבר יכולנו לעשות? נפלנו בפח האשפה של גאולה".

הפח הזה מסריח.

המושיע

בימי ליכוי מאורות אלה, ככלא אחד תוהה מי יקום לנו וישיענו לוחש הלב: לא יתכן, שאישה ביננו לא מסתתר איזה מושיע, שלו רק ניתן שריבט השילטון בידו — ומצא לנו. ובכן, אני מצאתי את המושיע התורן. שמו אליהו שפייר. וכדי-כך למה? או, אז אני אגיד לכם. אליהו שפייר כתב ב"ידיעות אחרונות" מ-30 בינוי מאמר רב-חשיבות ושמו "לחלול מרחמים עצמיים", המסתיים במילים הנבואיות המוח-צות: "אנו נמצא במאבק הזה רק אם נחלל מן הרחמים העצ-מיים, ניחלץ מן הרפיון והדכדוך ונפגין ביטחון, אורך-רוח, נוקשות ואומץ לב".

קולומבוס השני וביצתו — ועל הביצה חותמת, "תנובה"!

אתה ואתה ואתה ואתה, אתם כולכם, מה אתם עומדים ככה, מולי גדולים כאלה, מפחידים כאלה, אימתניים כאלה? אתם רוצים לעשות לי משהו? רוצים לעשות לי משהו רע? רוצים להתקרב אלי ולתת לי סטירה? טפו עליכם! אני לא מפחד מכם! סטירה זה שום דבר בשבילי! אתם לא מאמרי-נים?

אידיוטים! הנה, הביטו, הנה אני מרים את היד שלי ומרביץ לעצמי סטירה מצלצלת! זהו. שמעתם! אתם רואים את הלחי האדומה, הנפוחה! אני מצפץף עליכם! אז מה עוד אתם רוצים ממני? מדוע אינכם מסתלקים? מה אתם זוממים עוד? אהה! לעקור לי עין? אין ספק. אז יש לי חדשות בשבילכם — אתם לא מפחידים אותי כהוא זה! אמנם כן! הנה, ראו, אני מושיט את ידי אל עיני הימנית ומקרר במו ידי את העין שאתם לוטשים אליה עין! הנה, זרקתיה לרגליכם, שונאים ומשטינים! אני מצפץף עליכם עם כל העיניים השלמות שלכם! לחיי נפוחה, ארובת-עיני חלולה, אבל פה אני עומד מולכם ויורק עליכם. לא יפחד איש כמנוני! מה, אתם קרבים אלי, או שמא זה רק נדמה לי? האם יש לי קושי כלשהו בראייה תלת-ממדית, באיבחון המציאות? טשויות! אני רואה היטב, ואני יודע היטב מה אתם רוצים עכשיו. אני רואה את הדבר הזה שבוטט מתחת חולצתכם — פגיון! פגיון! גם לי יש פגיון, הנה, שלפתיו לעיניכם, גורו לכם, שונאי ציון וירושלים! אני מצפץף עליכם! לדקור אותי אתם רוצים! לדקור אותי בליני? הלא ידעתם שאני נצחי? הלא ידעתם, גויים בזויים צמאי דמי, שאלוהים איתי, שליבי חזק כצור ישראל! לא, הנה! אתם לא תאמינו! רחמי עליכם, עלובי-נפש, עובדי כוכבים ומזלות! איפה היתה לונדון, איפה היתה וושינגטון, איפה היתה פאריס כאשר אנחנו, פה בבירת הנצח, עשקנו גר, הונינו יתום ואלמנה בעבור נעלים, מנער ועד זקן כולנו בצענו בצע, אולי שחטנו יונים ועזים ופרים למען השם מבוקר ועד ערב! אתה אתם תפחידו כמניין הנסתר שלכם! טפו! אני מצפץף עליכם! הנה, ראו, אני מוציא את הפגיון שלי ובאיבחה אתה תוקע אותו ישר בלבי! הנה! הינה! הינה! הינה!

לא על הנפט לבדו

ממקורות סמוכים ביותר וכמוסים עוד יותר נודע לי, כי באחד מרגעי צלילתו הנדירים והולכים, בתוך שבוע שלא היה כמוהו בתולדות-ישראל מבחינת מיוספר הפגישות בין ראש-הממשלה ושגריר ארצות-הברית, פנה מנחם בגין אל סם לואיס ואמר לו תוך שהצביע בידו על הקרקע: "נפט! נפט! זה מה שחסר לנו! אילו רק היה לנו נפט, הכל היה אחרת!" — ואנחה שוברת-לב נתמלטה מגרונו.

סם לואיס לא זע ולא נודעזע, הוא נטל את ידו של מנחם בגין המושטת כלפי מטה, הרימה בזהירות בזהירות, הגיש אותה אל ראשו (של בגין) ואמר בלווה נואשת: "שכל! שכל! זה מה שחסר לכם! אילו רק היה לכם שכל, הכל היה אחרת!" — ואנחה שוברת לב נתמלטה מגרונו.

עד כאן, ברותי, שום סוד כמוס. הסוד הגדול יתגלה לכם רק עכשיו: בגין נתן הוראה להתחיל ליידי בקידוחים, אבל מה, כשהוא ניגש לשר-האוצר בעניין זה, הלה מייד אמר לו: "אין לי!"

"ישראל שמישראל"

משה דיין גילה תגלית מרעושה, שאולי עולה על תגליתו של חכם אחד, שאמר, "טוב צעיר ובריא מזקן וחולה". משה דיין אמר: "טוב או"ם שמום מישראל שמישראל". יש להניח, שקושת דיברי חוכמה אלה נאמרו בקול קטיפתי, רווי געועים גדולים, שכן היו ימים, אחי רועי, שמורו ורבו של משה דיין, הלא הוא דוד בן-גוריון, נהג להפסיר קבל עם ועדה את הביטוי "או"ם שמום", ואכן, אז העולם כולו נודעזע והמתין בייראה לצעד המפתיע הבא של ישראל. לישראל היה פעם נכס כביה, הקרוי בעגה המדינית הבינלאו-מית, "ערך ההטרדה". פנחס לבון, שר-הביטחון המטורף של ישראל (1954/55) הגדיר בלשונו שלו את ה"ערך" הזה ב"אנחנו נשתגע" — כלומר אנחנו נראה "להם" מה אנו מסוגלים לעשות.

אין צורך לומר, שקונספציית "או"ם שמום" לא היתה אלא אינולת מסוכנת, שרק מדינה בסדר-גודל של ברית-המוע-צות יכולה להניח לעצמה את מותרותיה (וגם היא, בחשבון אחרון, שלם תשלם). אתה יכול להקניט את החזק ממך פעם ופעמיים ואולי אפילו שלוש, אבל לבסוף הדבר יימאס עליו — או עליהם — ולפתע יתחורר שאו"ם אינו שמום. וכשאני אומר פו, "או"ם" אין הכוונה דווקא לארמון הזכוכית שבמנהטן, אלא לכל מה שמתגלם ב"הם" ולא ב"אנחנו-שמנחנו".

דומה, שבגוריון הבין, או נכון יותר תפס עניין זה לאשורו רק לאחר שהכריז על מלכות-ישראל השלישית בשלהי מלחמת 1956, אחרי שמוכירו המלכות יצחק נבון א-צריך בפקוד-תו לחפש אחר סימוכין בכתבי היסטוריונים יוונים עתיקים, על מיני מלכות יהודית בדרום סיני ובאי מיצרי-סיראן. "תפס" זו מלה עזאנה ביותר. האמריקנים והרוסים, ונתנו לו להבין, שהוא פשוט לא יכול להרשות לעצמו לשגע את ישראל ועל צה"ל לפנות את סיני התישתיים. מובן מאליו, מאז ועד היום מעלה ההיסטוריה הרשמית של מדינת ישראל על נס את "תבונתה" המדינית של דב"ג, כפי שנתגלמה בהחלטתו לסגור מן השטחים שכבש.